בזקירא: קפילה: **סריכא**. שטוען לפרניו בכותל שאין דרכו בכך ומשונים הן: **פשו**. השולח את הבערה: **משום חציו**. חייבו הכתוב דאיהו קעביד דהוי כזורק חץ: **משום ממונו**. כשורו וכורו שהזיקו, וקס"ד דאיכא ביניייהו כגון שהדליק בגחלת שאינו שלו דלרבי יוחנן חייב דחציו הן ולר"ל פטור דלאו ממונו הוא: **כפי לאו מכחו**. דאם מאליה הולכת ודולקת למרחוק: **הא ליים ביס ממשא**. דשלהבת היא המזקת דאין לה ממש הלכך כי חייביה רחמנא, משום חציו הוא דחייביה: **חציו דכלב הן**. דהוה ליה לרורתא הלכך משלם ח"כ ואדם המדליק משה"ה חייב כ"ש שאין דין לרורות בהדם: **לאו ממונו דכעל כלב הוא**. אלא דבעל חברה: **דאדייה אדויי**. שזרקו: **ועל מקום גחלא**. מקום שנפלה גחלת שם: **משלם חצי נזק**. לרורות הן והכלב עשאן גישתא אחריתא דמשונה הוא: **ועל גדיש כוליה פטור**. דאם משום ממונו והאי לאו ממונו הוא, ולרורות ליכא למימר דהא ממקום גחלת ואילך דלקה אם מאליו, ומשום הכי אוקמה בדאדייה אדויי דאי אמרה עם החברה כי אורחיה לא מצי למיתני ח"ב אמידי-דאמקום גחלת חייב נזק שלם דאורחיה הוא ליטול חברה עם הגחלת: **ור' יוחנן**. דאמר אם משום חציו מוקים לה בדאמרה כי אורחיה דעל חברה כ"ש דשן היא ואמקום גחלת כ"ש דאורחיה היא ובידים עבד: **ואגדיש כוליה ח"ב**. דאיכא הוא והייבו לרורות: **בירה**. בית גדול: **כגר תנוכה פטור**. שמאוה להגיחה ברה"ר לפרסומי ניסא: **לאו ממונו דכעל גמל הוא**. אלא דחצוי: **במסכסכת אם כל הבירה**. שהגמל עובר בפני כל הבירה ומכסכסו הא ודאי הוי כולו במקום גחלת אבל בעלמא שהאש הולכת מאליה לאו חציו הן: **מכסכסת**. מדלקת: **בשעמדה**. עמד הגמל במקומו וסכסך את כל הבירה שהיא הבירה גדולה כנגד כל הבירה, והגלגלת לא שבק לאחוקי למילתיה ופרכינא: **כל שכן**. שהיה לו למהר ולהגהה שלא תסכסך: **כשעמדה להטיל מימיה**. דלאמוה הוא וסכסכה: ממונו כעין חציו שדרכו ליכך ולהזיק אית ביה ממשות א"ב בור ומי חציב אית ביה ממשא דע"י כריית הבור משתנה ממשות של קרקע ונעשה חלל אבל מקום הילוך שלהבת אינו משתנה ממשותו אלא שנעשה דולק ושורף וא"ת ממונו ומי אית ביה ממשא כגון לרורות ברוח שבכנפיהם ברים פירקין דאיכא לסומכוס כ"ש וי"ל דמ"מ גוף הממון שפשע בו אית ביה ממשא אים לו לשמור ממונו שלא יזיק לא ברוח ולא בשום דבר ואין שום ממון שלא יהא בו ממשא במה שפשע אבל יש חץ שאין בו ממשות כגון שיבר כלי ברוח פיו ויש אם שאין בו ממשות כגון שלהבת בלא גחלת דאמרינן בסוף ביצה (דף נט:) הילכך דמו להדדי שאין בשניהם ממשות בהמזיק שפשע בו רק בגוף האדם: **דאדייה** אדויי. הו"מ לאוקמי באגם אחוטי ע"י שיטוי דאמרינן ברים פירקין: **ורבי** יוחנן בדאגמה אחוטי. לא מצי למימר באדייה אדויי ועל כל הגדיש ח"כ [ב] כתו לאו כחכחו דמי הוי על כל שאר הגדיש פטור: **לאו** ממונו דכעל כלב הוא. דהוא לא הדליקו ועל אם של כלבו לא חייבתו תורה ואע"ג דלגבי בור אצטריך מיעוטא אים בור ולא שור בור דאמרינן בשור שנגח את הפרה (לקמן דף מה: ושם) תרי אים כתיב מ"מ פשוט ליה לגמרא משום [איזה] דרשא דפטור על אם בהמתו דג' אבות נאמרו בשור ולא יותר: **במסכסכת** כל הבירה כולה. דהוי כולה מקום גחלת: **ואי** במסכסכת אמאי חייב. חצוי הכל גם בעל הגמל יתחייב עמו כיון שגם הוא פושע בסכסוך אבל אי בלא מסכסכת ניחא ליה דלא הוה ליה לאחוקי אדעתיה שיהא בר מבחון אבל כיון דאוקמיה במסכסכת אי אפשר שלא ירגיש הדליקה כיון שדולקת כל כך במסכסכת כל הבירה דרך הילוכה והיה לו להרחיק ולמונעה מלהיות הולכת ומסכסכת אבל אין לפרש אמאי חייב חצוי בעל הגמל יתחייב הכל דהא לקמן (דף כג:) פריך וליחייב בעל הגחלת ואע"פ שבעל הכלב פשע גם בעל הגחלת יש לו להתחייב שלא שמר גחלתו ומשני כשעמדה כלומר לאו במסכסכת דרך הילוכה אלא בעמדה במקום אחד והרבה כל כך במשאוי שמסכסכת כל הבירה בעמידה ופריך דכ"ש חצוי פטור לאו פטור לגמרי אלא כלומר פטור מחלקו של בעל הגמל דיותר מסכסכת בעמידה משאילו היתה הולכת ועוברת בלי עיכוב ומשני כשעמדה להטיל מימיה דאמוה הוא בעמידה זו: **רישא**

והתניא הכלב והגדי שדלגו בין מלמעלה למטה, בין מלמטה למעלה [א] *פטורין. תרגמא רב פפא *דאפיך מיפך: בלבא בלקירא **וגדיא** בסריכא, אי הכי אמאי פטורים? פטור מנזק שלם וחייבין בחצי נזק: הכלב שנטל: אתמר ר' יוחנן אמר אשו משום חציו ורישא לקיש אמר אשו משום ממונו ורישא לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן? אמר לך חציו מכחו קאזלי האי לא מכחו קאזיל ורבי יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש? אמר לך ממונא אית ביה ממשא האי לית ביה ממשא, הכלב שנטל חתרה בו בשלמא למ"ד אשו משום חציו דכלב הוא אלא למ"ד אשו משום ממונו האי אש לאו ממונו דבעל כלב הוא? אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן דאדייה אדויי: דעל חברה משלם נזק שלם, ועל מקום גחלת משלם חצי נזק, ועל גדיש כולה פטור ורבי יוחנן דאגחה אגוחי על חברה ועל מקום גחלת משלם נ"ש, ועל הגדיש משלם חצי נזק הא שמע *דכל טעון פשתן ועבר ברשות הרבים: נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנווני והדליק את הבירה בעל גמל חייב, הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב, רבי יהודה אומר בנר הנוכה פטור בשלמא למ"ד אשו משום ממונו דאי חציו דגמל הוא אלא למ"ד משום חציו אי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא? אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן במסכסכת בל הבירה כולה, אי הכי אימא סיפא אם הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב ואי במסכסכת אמאי חייב? בשעמדה *(עמדה) וסכסכה כ"ש דחנווני פטור ובעל גמל חייב? אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב איבא הכא במאי עסקינן כגון שעמדה (להטיל מימיה)

רישא

והתניא הכלב. אמתניתין הו"מ למפרך אלא נמר עד דמייתי ברייתא ופריך אתרוייהו: **דאפיך** מיפך. וא"ת למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס [חייב] לחייב כ"ש דתחילתו בפשיעה לתורתיה וסופו באונס דלאו אורחיה וי"ל דלא אמר משום דתחילתו בפשיעה לגבי רגל לחייב כ"ש לגבי קרן דאפילו פושע גמור לענין קרן לא חייבתו תורה אלא חצי נזק דאי לאו הכי אדי שנכנס לחצר הניזק וטרף ואכל לחייב כ"ש דתחילתו בפשיעה לענין דריסה וכן כל קרן בחצר הניזק תחילתו בפשיעה לענין שן ורגל: **גדיא** בסריכא. שטוען לפרניו בחרן וקופץ כמו הכלב ולא דמי לסרוכי וסליק *שנסרך בחבית עד שמגיע לגפה: **ועל** הגדיש ח"כ. ואע"ג דלגבי שולא בעירה לא מחייב עד דמסר לו שלהבת לר"ל ולר' יוחנן עד דמסר לו גוזזא פעמים שיש גחלת הרבה בחרה דהויא כמו מסר לו גוזזא לר"י ושלהבת לר"ל: **אשו** משום חציו, לא שיבעיר בעצמו האש אלא שמר גחלתו חציו כ נהו: **אשו** משום ממונו. כלומר חיוב ממונו יש בו ולא שיהא האש שלו דאפילו הדליק באש של אחר חייב דאשכחן בפ' הכונס (לקמן דף נו:) בכופף קמטו של חבירו בפני הדליקה ומטיא ברוח מצויה וגבי גן שילא מתחת הפטים *אע"ג דמסתמא מפקיר ליה ועוד דאין לך אדם שיתחייב בדליקה שיפקיר הגחלים וידליק גדיש של חבירו ולא כפ"ה דפי' דאיכא ביניייהו דאדליק בגחלת שאין שלו: **רבי** יוחנן מ"ט לא אמר כר"ל. אע"ג דדרים טעמא דר' יוחנן מקראי הוה ליה לאוקמי קרא לדרשה אחריתי דסברא כרים לקים מ"ג קס"ד השתא דמאן דאים ליה משום חציו אית ליה משום ממונו וקבעי היכא דכלו לו חציו אמאי לא מחייב משום ממונו: **ממונו** אית ביה ממשא. אע"ג דבור אית ביה ממשא שחייבה תורה להבלו ולא לחבטו מ"מ ממונו כעין חציו שדרכו ליכך ולהזיק אית ביה ממשות א"ב בור ומי אית ביה ממשא דע"י כריית הבור משתנה ממשות של קרקע ולא בשום דבר ואין שום ממון שלא יהא בו ממשא במה שפשע אבל יש חץ שאין בו ממשות כגון שיבר כלי ברוח פיו ויש אם שאין בו ממשות כגון שלהבת בלא גחלת דאמרינן בסוף ביצה (דף נט:) הילכך דמו להדדי שאין בשניהם ממשות בהמזיק שפשע בו רק בגוף האדם: **דאדייה** אדויי. הו"מ לאוקמי באגם אחוטי ע"י שיטוי דאמרינן ברים פירקין: **ורבי** יוחנן בדאגמה אחוטי. לא מצי למימר באדייה אדויי ועל כל הגדיש ח"כ [ב] כתו לאו כחכחו דמי הוי על כל שאר הגדיש פטור: **לאו** ממונו דכעל כלב הוא. דהוא לא הדליקו ועל אם של כלבו לא חייבתו תורה ואע"ג דלגבי בור אצטריך מיעוטא אים בור ולא שור בור דאמרינן בשור שנגח את הפרה (לקמן דף מה: ושם) תרי אים כתיב מ"מ פשוט ליה לגמרא משום [איזה] דרשא דפטור על אם בהמתו דג' אבות נאמרו בשור ולא יותר: **ואי** במסכסכת אמאי חייב. חצוי הכל גם בעל הגמל יתחייב עמו כיון שגם הוא פושע בסכסוך אבל אי בלא מסכסכת ניחא ליה דלא הוה ליה לאחוקי אדעתיה שיהא בר מבחון אבל כיון דאוקמיה במסכסכת אי אפשר שלא ירגיש הדליקה כיון שדולקת כל כך במסכסכת כל הבירה דרך הילוכה והיה לו להרחיק ולמונעה מלהיות הולכת ומסכסכת אבל אין לפרש אמאי חייב חצוי בעל הגמל יתחייב הכל דהא לקמן (דף כג:) פריך וליחייב בעל הגחלת ואע"פ שבעל הכלב פשע גם בעל הגחלת יש לו להתחייב שלא שמר גחלתו ומשני כשעמדה כלומר לאו במסכסכת דרך הילוכה אלא בעמדה במקום אחד והרבה כל כך במשאוי שמסכסכת כל הבירה בעמידה ופריך דכ"ש חצוי פטור לאו פטור לגמרי אלא כלומר פטור מחלקו של בעל הגמל דיותר מסכסכת בעמידה משאילו היתה הולכת ועוברת בלי עיכוב ומשני כשעמדה להטיל מימיה דאמוה הוא בעמידה זו: **רישא**

עיין בס' ת"ת שנגנס חייבין

לקמן סכ: שבת כח:

הגהות הגר"א

[א] גם' כין מלמטה למעלה פטורין. נ"ב גירסת פרי"ף והרמב"ם חייבין ומפרשים תרגמא ר"פ לקמייתא פי' (וענהגר"א ס"ם ס"ן): [ב] תוס' ד"ה ורבי יוחנן כו' דאי כח כתו כו'. נ"ב כ"כ כרמב"ם. וכתב"ם בסימן ב מולק (וענהגר"א סימן ס"ן ס"ק יג וכסי' ס"ב ס"ק כ'):

נב א ב מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הלכה עז סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' שלב סעיף יב:

נג ג מיי' פי"ד מהלכות נזקי ממון הלכה עז סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף ח:

נד ד מיי' שם פ"ב הלכה יז סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שלב:

נה ה ו מיי' שם פי"ד הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יב וכסג"מ וט"ש נטור:

נו ז מיי' שם פי"ד הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יב וכסג"מ וט"ש נטור: [לעיל כ.]

נוסח (לעיל כ.) ר' יוחנן: אש מאות חצי

ב) ר"ל אש מאות מאונו

מבנה

קושיות על רש"י

הגשמות טאות

הגשמא לאל... לאל

עין משפט נר מצוה

רבינו חננאל

והתניא הכלב והגדי שדילגו בין כך ובין כך חייבין ותתמה דאפיך מפיך כלבא בסריקא וגדיא בסירכא. פי' *) דרך הגדי בסיקרא כדאמרינן (עיזכין עז.) כדי שיזדקר הגדי בבת ראש והכלב בסירכא כדאמרי' דלמא אתי למיסרך וכיון שדילגו בשינוי דלאו כי אורחייהו הוה ליה משונה וקיימ' לן משונה בחצר הניזק פטורה מנזק שלם וחייבים חצי נזק כרבנן. איתמר ר' יוחנן אמר אשו משום חציו כאלו בידייו מכה והוא המזיק בעצמו ודינו כדין אדם המזיק בעצמו. ריש לקיש אמר משום ממונו כלומר כמו שמתחייב בנזק שורו וכיוצא בו שחייב בהזיקן כך באשו דהא אינו הולך מכחו ומזיק אלא מכח הרוח וכל מה שחייב בנזקי ממונו חייב באשו ור' יוחנן אמר אינו ממונו דהא השלהבת המזקת אין בה ממש להשמר כמו השור וכיוצא בו. ואקשי' על ריש לקיש מפתני' הכלב שנטל את החרדה והלך לגדיש כו' בשלמא ר' יוחנן כו' דאמר אשו משום חציו חיצי דכלב הן לפיכך חייב בעל הכלב אלא לר"ל

*) פירוש לשון הרמב"ם ל"ל פי' דאי. ל"ל "בסיקרא" ע"ל פי' דאי. תשובת הגאונים אות יא עם התוספת "לפי' מימה"

דאמר משום ממונו האי אש לאו דבעל הכלב הוא [אלא] לבעל החרדה הוא. "וראינו" לר"בות"ינו ה"גא"ונים" בשמ"ועה" ז"ו פ' ונ"ראה"ה לנ"ו ב"ו פ"ירכ"א ב"עיקר" ה"ר"ין ו"לפ"יכך נ"מנ"ענו" מ"לדבר" ל"א ב"ענ"ין הפ"ירו"א ול"א ב"פירכ"א. ופריך ריש לקיש כגון דאדייה אדויי לכורר לא הנביה את החרדה אלא בדרך דידוי הובאה אל הגדיש ולא יצתה הנחלת מחזקת בעליה ועל החרדה משלם נזק שלם שזה דרכו לחטוף ולאכול ועל מקום הנחלת משלם חצי נזק שמעשה עשה בידים אבל משונה היא ומשונה בחצר הניזק חצי נזק כרבנן. ועל שאר הגדיש פטור שאינו ממון בעל הכלב שהרי לא עקר והניח בעל הנחלת נמי לא מיחייב דהא אוקימנא לקמן בששיטר נחלתו והכלב חתר והוציאה. ור' יוחנן אמר אפי' אנחה אנוחי כגון שעקר והניח על החרדה ועל מקום נחלת נזק שלם שדרך הכלב לחטוף חרדה בנחלת דבוקה ולאכול ועל שאר הגדיש חצי נזק דמשונה היא. ת"ש נמל מעון [פשוטן] עובר צרה"ר וכו' בשלמ' לר' יוחנן חציו של נמל הן אלא לריש לקיש לאו ממון בעל נמל הוא ופריך ר"ל במסכסכת כל הבירה פירו' מסכסכת כגון [ליחכה] נירו וסיכסכה אבניו שעמד הגמל והדליק כל הבירה בסיכוך כעין חיכוך שמצאת הדלקת כל הבירה כגון מקום נחלת בגדיש דלרב' הכל נזק שלם. ואקשי' אהדין פירוקא סיפא דקתני ואם הניח חנוני נרו מבחוץ חנוני חייב ואי במסכסכת אמאי חנוני חייב. הגמל הזיק בידים ופירק בשעמדה. ואקשי' כל שכן אם עמדה ומסכסכת ודאי היא הזיקה בידים חנוני אמאי חייב. ופרקי' אנוסה שעמדה

*) וכן גרס נ"כ בערוך ערך סקר.